

νεται πρὸς τὰ ἱστορικά πρόσωπα, καὶ ἐξαίρει τὴν δημιουργικὴν σημασίαν τῶν σαρκοφύγων τῶν ἀναγομένων εἰς τὰ μέσα τοῦ 4ου αἰῶνος, ὅποτε ἀνεφάνησαν αἱ πρῶται παραστάσεις τῶν σκηνῶν τῶν παθῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ μαρτυρίου τῶν κορυφαίων Ἀποστόλων ὡς εἰκόνες συμβολίζουσαι κατ' ἐξοχὴν τὸν θάνατον τοῦ χριστιανοῦ ὡς τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς Χριστόν.

Ἡ ἰδιαίτερα σημασία τῆς σαρκοφάγου τοῦ Ἰουνίου Βάσσου εἶνε ἢ εἰς τὴν θέσιν τοῦ σταιροῦ διὰ πρῶτην φορὰν παράστασις τοῦ Χριστοῦ ἐν αἰωνία δόξῃ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ θρόνου, ἣτις τόσον θεμελιώδη θέσιν κατέλαβε μετὰ ταῦτα εἰς τὴν βυζαντινὴν εἰκονογραφίαν (Παντοκράτωρ).

Σύμφωνος πρὸς τὸν βαθύτερον συμβολισμόν ὄλων τῶν σκηνῶν τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, εἶνε καὶ ἡ διὰ τῆς τέχνης ἔκφρασις τοῦ λυρισμοῦ, τῆς πραότητος, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγιότητος, διακεχυμένον εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα τῶν συνθέσεων, τὰ εἰκονιζόμενα ἐν τῇ σαρκοφάγῳ ταύτῃ τοῦ Ἰουνίου Βάσσου, τὴν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως σπουδαιότητα τῆς ὁποίας δικαίως ἐξαίρει ὁ συγγραφεύς.

Γ. Α. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

Th. Whittemore, The mosaics of St. Sophia at Istanbul (second preliminary Report work done in 1933 and 1934). The mosaics of the Southern Vestibule, Oxford University press for the Byzantine Institute inc. Paris, 1936. (Κείμενον σελίδες 57, Πίνακες 20).

Ἐνεργῶν τὸν καθαρισμὸν τῶν μωσαϊκῶν τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως ἀμερικανὸς βυζαντιολόγος κ. Whittemore ἐδημοσίευσε κατ' αὐτὰς εἰς δευτέρον τεύχος, ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις ἀμερικανικοῦ βυζαντινοῦ Ἰνστιτούτου, τὴν ἀποκαλυφθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1933-1934 θαυμασίαν ψηφιδωτὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου μὲ τοὺς Αὐτοκράτορας Μ. Κωνσταντῖνον καὶ Ἰουστινιανὸν ἐπὶ τοῦ τυμπάνου ἄνωθεν τῆς μεγάλης πύλης τῆς νοτίας εἰσόδου, ἣτις συνδέει τὸ «Προπύλαιον» μὲ τὸν ἐσωτερικὸν νάρθηκα τοῦ ναοῦ.

Τὸ νέον τοῦτο μωσαϊκὸν τῆς ἁγίας Σοφίας ἦτο μέχρι τοῦδε γνωστὸν μόνον ἐκ περιγραφῶν τῶν κατὰ καιροὺς περιηγητῶν, καὶ ἰδίως τῶν ἀναλαβόντων κατὰ τὸ ἔτος 1848 τὰς στερεωτικὰς τοῦ ναοῦ ἐργασίας ἀδελφῶν Φοσσάτι, οἵτινες ἐκάλυψαν ἐκ νέου τὰ ἀναφανέντα μωσαϊκά, δὲν εἶχε δὲ οὐδαμοῦ οὔτε ὡς σχέδιον ἀπεικονισθῆ.

Ὁ κ. Whittemore εἰς τὸ τεύχος τοῦτο (προκαταρκτικὴν ἔκδοσιν) παραθέτει ἐν τέλει τοῦ συντόμου ἀλλὰ μεθοδικῷ καὶ ἐξαντλητικῷ κειμένῳ, ἀπὸ ἀπόψεως τεχνοκριτικῆς ἀναλύσεως, παλαιογραφίας τῶν ἐπιγραφῶν καὶ ἱστορικῆς ἐπισκοπήσεως συνοδευομένου δὲ καὶ ὑπὸ τῆς κατόψεως τοῦ ναοῦ, εἴκοσι λαμπροὺς πίνακας, δι' ὧν δύναται τις νὰ παρακολουθήσῃ τὴν

γενομένην εργασία και να λάβη κατά τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σαφῆ ιδέαν τῆς ἀποκαλυφθείσης θαυμαστῆς ψηφιδωτῆς εἰκόνας καὶ τῶν λεπτομερειῶν αὐτῆς.

Ἐκ πολλῶν καὶ βασίμων κριτηρίων χρονολογεῖ τοῦτο ὁ συγγραφεὺς εἰς τὴν τελευταίαν δεκαετίαν τοῦ 10^{ου} αἰῶνος (986-994). Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τὰ βυζαντινὰ ψηφιδωτὰ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 7^{ου} αἰῶνος μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 11^{ου} ἀντιπροσωπεύονται μέχρι τοῦδε μὲ ἐλάχιστα καὶ κυρίως ἐπαρχιακὰ δείγματα, τὸ νέον μωσαϊκὸν τῆς ἁγίας Σοφίας θὰ ἀποτελέσῃ σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐξελίξεως τῶν βυζαντινῶν ψηφιδωτῶν διὰ τὸν 10^{ον} αἰῶνα, ὅπως καὶ τὸ μωσαϊκὸν τοῦ Χριστοῦ ἄνωθεν τῆς πύλης τοῦ νάρθηκος, τὸ δημοσιευθὲν εἰς τὸ πρῶτον τεῦχος, διὰ τὸν 9^{ον} αἰῶνα. Ἐν παραρτήματι προστίθεται λεπτομερέστατος ἀπολογισμὸς τῶν χρωμάτων καὶ ἐξαντλητικὴ καταμέτρσις τῶν μεγεθῶν τῶν προσώπων καὶ τῶν ἀντικειμένων μέχρι τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν των.

Ἐγχρωμος πίναξ ὅστις θὰ ἔδιδεν εἰς ἡμᾶς πλήρη ἐντύπωσιν τῶν ἀρμονιῶν τῶν χρωμάτων, ἀφῆθη διὰ τὸ δημοσιευθῆ εἰς τὸ μέλλον ν' ἐπακολουθήσῃ συνολικὸν ἔργον τῶν μωσαϊκῶν τῆς ἁγίας Σοφίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Γ. Α. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

«*Δασματικὴ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος καὶ ἰαματικοῦ Ὁρέστου τοῦ ἐκ Τυάνων τῆς Καππαδοκίας, συντεθεῖσα μὲν ἐν Ἁγίῳ Ὁρει Ἀθῶ ἔτει σωτηρίῳ 1904 ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Προηγούμενου Χρυσοστόμου Δαυριώτου, τοῦ Μαδυντιου, Μεγάλου Ἀρχιμανδρίτου τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐγκριθεῖσα, νῦν πρῶτον δ' ἐκδιδομένη ἀναλώμασι, ἐπιστασίᾳ τε καὶ ἐπεξεργασίᾳ Σοφοκλέους Ἀβρ. Χουδαβερδόγλου Θεοδότου, τοῦ Τυανέως, ἰσοβίου ἐπιτίμου Προέδρου τῶν Τυανέων, Προέδρου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου «Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ», Ἐπιτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Ἀνωτάτου Ἱταλικοῦ Στενογραφικοῦ Ἰνστιτούτου, Ἰππότου τοῦ Παναγίου Τάφου, τοῦ Βασιλικῆς Τάγματος τοῦ Σωτήρος κλπ. Μετὰ προλεγομένων καὶ σημειώσεων τοῦ Ἐκδότου. Ἀθήνησιν, αἴφως. Σελ. 34.*

Τοῦ ἱεροῦ τούτου ἔργου, ὅπερ ὁ ἐκδότης, πατρῶζων υἱὸς ἀφιεροῖ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν σεπτῶν γονέων αὐτοῦ καὶ τῆς πρὸς μητρὸς μάμμης, προτάσσονται ἐν σελ. 5-12 σοφὰ ὄντως προλεγόμενα, ἐν οἷς ἐν γλώσση Ἑλληνικῇ, καθαροῦ, ὁμαλῆ, ἀπταιστω καὶ ἀμέμπτω ὁμολογουμένως, ὁ ἐκδότης ἐκτίθησι τὴν ἀθλῆσιν τοῦ συμπατριώτου αὐτοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ὁρέστου τοῦ ἱατροῦ καὶ ἐκ προγόνων Χριστιανοῦ, μαρτυρησαντος ἐπὶ τοῦ παρανόμου καὶ τυραννικωτάτου Διοκλητιανοῦ καὶ τοῦ ὠμοτάτου Γαλερίου, Καίσαρος τῆς